
Testování interpretačních dovedností na příkladu otázky o charakteru pražského jara

---

Testové otázky s možností výběru z více možností (tzv. multiple choice) nemohou zdaleka ověřovat všechny aspekty historického myšlení. Ovšem na straně druhé se neomezují pouze na ověřování základní faktografie. Na příkladu testové otázky k pražskému jaru můžeme ilustrovat i ambicióznější cíle evaluace.

Instrukce pro žáky (středoškoláky)

Vyberte charakteristiky, které vyjadřují důvody, kvůli kterým bylo Československo v srpnu 1968 okupováno vojsky Varšavské smlouvy. **Relevantní jsou pouze 2 možnosti:** jedna, která odpovídá současnému historickému poznání, a druhá, jež odpovídá dobovým náladám v roce 1968. **Maximální možný bodový zisk z této úlohy jsou 3 body.**

- A. Nad zdravým jádrem v KSČ zvítězila v lednu 1968 pravicová frakce, která se spojila se zbytky buržoazie a zavedla zemi na pokraj občanské války. Intervence Varšavské smlouvy byla jedinou možností, jak zachránit socialismus.
- B. Socialismus s lidskou tváří vytvořil unikátní prostředí, ve kterém spojil to nejlepší z demokratických tradic meziválečného Československa s ideály socialismu. Tento společenský ideál ovšem nemohl přežít v prostředí studené války, protože předběhl svou dobu. Intervence byla projevem velmocenské brutality a sovětské ideologické zaslepenosti.
- C. Československá veřejnost požadovala od poloviny 60. let pluralitní demokratický systém a zrušení mocenského monopolu KSČ. Po nástupu Alexandra Dubčeka v lednu 1968 se tento program začal realizovat, což nemohl Sovětský svaz, který ovládal celou východní Evropu, akceptovat a Československo proto okupoval.
- D. Českoslovenští reformisté z řad KSČ nebyli schopni usměrňovat naději veřejnosti vkládané do pokračování reformem a situace se jim vymykala z rukou. Sovětské vedení jim vytýkalo neschopnost kontrolovat veřejnost a vnitrosociální tlaky a vyzývalo je k obnovení pořádku. Když na to českoslovenští reformisté nereagovali, přikročili Sověti v koordinaci s dalšími státy Varšavského paktu k mocenskému zásahu.
- E. Série protisovětských demonstrací od jara do srpna 1968 vyprovokovala Sovětský svaz k vojenské intervenci. Klíčovou událost představovaly útoky na sovětské instituce poté, co českoslovenští hokejisté vyhráli nad sovětskými.

▪ EVALUACE A HODNOCENÍ ŽÁKŮ

Komentář – co evalujeme

Předpokladem pro tento typ otázky je samozřejmě tematizace tohoto problému a také intence našeho výkladu. Předpokládejme, že toto všechno jsme svým žákům řekli. Co tady vlastně zkoušíme? Můžeme si to ukázat na Bloomově taxonomické tabulce vzdělávacích cílů.

	DIMENZE KOGNITIVNÍHO PROCESU					
ZNALOSTNÍ DIMENZE	1. Zapamato- vat	2. Rozumět	3. Aplikovat	4. Analyzovat	5. Hodnotit	6. Tvořit
A. Znalost faktů						
B. Konceptuální znalost						
C. Procedurální znalost						
D. Metakogni- tivní znalost						

Zkoušíme znalost faktů – ovšem nikoli pouze na úrovni jednotlivého faktu (např. volba Alexandra Dubčeka do funkce prvního tajemníka KSČ v lednu 1968), ale vyšší dimenze faktických znalostí, především porozumění. Kromě znalosti faktů ověřujeme i znalost konceptů: ve znění úlohy najdeme jak jednoduché pojmy (Varšavská smlouva, studená válka), tak složitější koncepty vyžadující vyšší úroveň porozumění včetně dobového ideologického jazyka („pravcová frakce“). Pohybujeme se tedy jak v úrovni vyšších znalostních dimenzí (konceptuálních), tak vyšších dimenzí kognitivního procesu (porozumění, analýza).

▪ EVALUACE A HODNOCENÍ ŽÁKŮ

Návrh hodnocení jednotlivých možností:

- A. Normalizační narativ pražského jara. 0 bodů. Neodpovídá zadání (aktuální historické poznání).
- B. Reformně komunistický narativ pražského jara. 1b. Současné postoje vůči pražskému jaru jsou kritičtější. Tato charakteristika vychází z Kunderova hodnocení (Český úděl, prosinec 68, Listy).
- C. Historický nonsens. 0b. Pluralitní demokratický systém a zrušení mocenského monopolu KSČ bylo v polovině 60. let mimo představivost veřejnosti.
- D. Korektní odpověď. 2b. Tato odpověď koreluje se současným kritickým postojem historiků vůči pražskému jaru (Hoppe, Mervart, Vondrová).
- E. Historický nonsens. 0b. Nekorektní chronologie a kauzalita, popisované incidenty se staly až po okupaci a byly tedy jejím důsledkem, nikoli příčinou.

„Vážení“ odpovědí patří ke standardnímu postupu při konstruování didaktických testů. V případě historického vzdělávání tím zároveň ilustrujeme obtížnost redukce dějinné skutečnosti do jedné univerzální teze, která by byla za všech okolností platná. I multiple choice tak mohou zprostředkovat tuto nejednoznačnost. Záleží ovšem na přesném zadání otázky.